

KYRKOSTYRELSENS CIRKULÄR

Nr 42/2009
12.11.2009

FÖRMEDLING AV BILD OCH LJUD FRÅN KYRKLIGA EVENEMANG

Under de senaste åren har man i vissa församlingar börjat sända bildinspelningar från kyrkliga förrättningar över internet. Man har redan länge sänt gudstjänster så att man kan lyssna till dem till exempel på olika institutioner. Förmedlingen av bild och ljud är ur ett juridiskt perspektiv knutet till flera olika grundläggande fri- och rättigheter, såsom religionsfriheten, integritetsskyddet, utövandet av yttrandefriheten och upphovsrätten.

Juridisk översikt

Rätten att bekänna sig till och utöva en religion är en i 11 § i grundlagen tryggad grundläggande rättighet som inte får äventyras.

I 10 § i grundlagen tryggas skyddet för vars och ens privatliv. Inom ramen för privatlivet faller även en persons religiösa övertygelse. Samma grundläggande fri- och rättighet tryggar även skyddet av personuppgifter, vilket regleras närmare i personuppgiftslagen.

Enligt 12 § 1 mom. 2 punkten i personuppgiftslagen hör uppgifter om någons religiösa övertygelse till sådana känsliga uppgifter vilkas behandling huvudsakligen är förbjuden. Av denna anledning är det förbjudet att utan personens samtycke för allmän distribution – t.ex. på öppna webbsidor – förmedla sådana personuppgifter om någon som deltar i en kyrklig förrättning som gör det möjligt att identifiera personen.

På förmedlingen av bild och ljud utanför kyrkobyggnaden tillämpas personuppgiftslagen, såvida personen kan identifieras med hjälp av den information som förmedlas. Med personuppgifter avses alla slags anteckningar som beskriver en fysisk person eller hans egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till honom själv eller till hans familj eller någon som lever i gemensamt hushåll med honom. Till exempel en bild där personen är identifierbar utgör en personuppgift enligt personuppgiftslagen. Såvida en identifikation av personerna inte är möjlig tillämpas inte personuppgiftslagen på verksamheten. Då man bedömer om det är möjligt att identifiera en person tillämpas ett kriterium enligt vilket en person inte anses vara identifierbar om identifikationen kräver oskäligt mycket tid, kostnader och arbete.

Att fotografera identifierbara personer (med en kamera) och förmedla denna bild över internet kan anses vara sådan automatisk behandling av personuppgifter som avses i 2 § 2 mom. i personuppgiftslagen och som omfattas av denna lag. Information om behandlingen av personuppgifter ska ges på det sätt som avses i 24 § i personuppgiftslagen. I praktiken ska det i den lokal som filmas eller fotograferas således finnas en tillräckligt informativ utredning om filmandet/fotograferingen och vart bilden förmedlas och vem som har tillgång till den.

Även om förmedling av ljud eller bild inte torde uppfylla kriterierna för olovlig observation eller avlyssning så kan ett obehörigt framförande av en bild som ansluter till privatlivet uppfylla de kriterier för spridande av information som kränker privatlivet enligt 24 kap. 8 § i strafflagen. Paragrafen skyddar privatlivet genom att göra det straffbart att obehörigen framföra en uppgift, antydan eller bild som gäller någons privatliv. Framförandet kan ske genom ett massmedium eller genom att man på något annat sätt gör en uppgift, antydan eller bild tillgänglig för ett stort antal människor. Eftersom det rör sig om ett rättsobjekt som är skyddat i egenskap av en grundläggande fri- och rättighet är det utan uttryckligt tillstånd i allmänhet inte befogat att anta att personen hade gett sitt samtycke, i synnerhet inte till att publicera en uppgift som hör till privatlivets kärnområde.

Agerande i enlighet med lag och god sed vid förmedling av bild och ljud från kyrkliga förrättningar

Förmedling av ljud

Förmedling av ljud från en offentlig gudstjänst som hålls i kyrkan till institutioner såsom ålderdomshem eller sjukhus kan inte anses vara en juridiskt sett problematisk fråga. Däremot kan tillställningar av mer privat natur, såsom vigslar eller jordfästningar kräva avvägning med tanke på skyddet av personuppgifter. Eftersom enskilda människors personuppgifter i allmänhet behandlas vid dessa evenemang måste man vid förmedling av ljud från dylika utanför kyrkobyggnaden få parternas (brudparet, den avlidnes anhöriga) samtycke i förväg.

Vid förmedling av bild och ljud (t.ex. då man lägger ut dem på webben) måste man även beakta upphovsrättsfrågor. Till exempel kan bakgrundsmusiken i ett program som sänts över ett allmänt nät föranleda en skyldighet att betala Teostorsersättningar (se Kyrkostyrelsens cirkulär 10/2008, <http://www.evl.fi/kkh/y/kirjeet/2008/2008-10r.pdf>)

Förmedling av bild

Filmning eller fotografering av en gudstjänst

Eftersom det som är väsentligt att filma eller fotografera under en gudstjänst är själva förrättningen är det befogat att placera kamerorna så att de församlingsmedlemmar som deltar i gudstjänsten inte syns. I så fall är de enda identifierbara personerna på bilden den präst om förrättar gudstjänsten och övriga personer som bistår honom eller henne.

Om kamerorna inte kan placeras så att publiken helt kan avgränsas utanför bilden ska bildkvaliteten vara sådan att publiken inte kan identifieras. Man måste även beakta det faktum att trots att kamerorna är placerade så att bilden bara visar den främre delen av kyrkan, såsom altaret och predikstolen, uppstår det t.ex. i samband med nattvarden lätt situationer där de deltagande församlingsmedlemmarna befinner sig inom det område som filmas. Eftersom de personer som deltar i nattvarden enligt lagen inte får vara identifierbara måste bildkvaliteten anpassas så att den är lämplig med tanke på detta syfte. Ett annat alternativ är att avbryta bildförmedlingen medan nattvarden pågår och då istället visa till exempel någon annan bild som illustrerar kyrkan.

Dessutom måste församlingen klart och tydligt, till exempel på en skylt vid ingången till kyrkan eller på annat motsvarande sätt, informera de personer som deltar att man gör en bild- och/eller ljudupptagning av evenemanget. Det är viktigt att nämna vart bildmaterialet förmedlas och vem som får tillgång till det. Om det är möjligt bör man även specificera vilken del av kyrkan som filmas, t.ex. genom att ange vilka bänkrader som syns i bild.

En genre för sig är de televiserade gudstjänster som produceras i samarbete mellan Kyrkans informationscentral och Rundradion. Trots att det i dessa fall torde vara klart för alla deltagande att gudstjänsten filmas och att den kommer att sändas i tv gäller samma regler om skyldigheten att informera även för dessa evenemang.

Filmning eller fotografering av övriga kyrkliga förrättningar

I fråga om privata tillställningar, såsom vigslar eller jordfästningar är en bra utgångspunkt att dessa bara filmas på initiativ av de berörda parterna. För filmning krävs åtminstone parternas (brudparet, den avlidnes nära anhöriga) godkännande. Gällande kamerans placering gäller då samma förutsättningar som vid filmandet av en gudstjänst; de enda som får synas så att de kan identifieras är förutom den präst som utför förrättningen (och de som eventuellt bistår denne) endast de personer som gett sitt samtycke till filmandet.

I det fall att man vill direktsända tillställningar av privat natur över internet måste man beakta de krav som lagstiftningen ställer. Eftersom man i praktiken inte torde kunna få separat tillstånd av alla som syns i bild kan bilden inte förmedlas till ett öppet internetnät. Tekniskt är det möjligt att begränsa gruppen tittare genom att till exempel använda sig av en skyddad internetförbindelse där det krävs att användarna loggar in. Ett annat alternativ är att sända tillställningen med hjälp av en separat, tillfällig internetadress, som tas ur bruk när sändningen avslutats. Denna adress meddelas på förhand till de berörda personerna som själva enligt eget övervägande ger adressen vidare.

Församlingens anvisningar om filmning eller fotografering av kyrkliga förrättningar

Nuförtiden är det lätt för vem som helst att ladda upp filminspelningar eller fotografier på olika sociala nätverk, t.ex. Youtube. Även om församlingen inte har något ansvar för enskilda personers agerande är det skäl för församlingarna att ge anvisningar om hur man filmar och fotograferar i enlighet med lag och god sed. Det väsentliga är att då man lägger ut bildmaterial från kyrkliga förrättningar för

offentlig distribution ska deltagarna inte kunna identifieras på bilden, såvida vederbörande inte har gett sitt tillstånd till det. Församlingen har rätt att förbjuda störande fotografering eller filmning av trosutövning i kyrkans lokaler.

Närmare upplysningar: förvaltningschef Mikko Salmela, tfn 09 1802 221

KYRKOSTYRELSEN

Pirjo Pihlaja

Mikko Salmela